

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 100 (1987)

Artikel: Rapport da lavur 1986
Autor: [s.n.]
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-235218>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 01.04.2026

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

scha tant la vita publica sco la vita privata. Quai che characterisescha la vaira cultura è adina il bun spiert e la toleranza vicendaivla. La meglra premissa per la lavur culturala è in bun clima da convivenza tranter ils umans. Mintga pass en direcziun da questa devisa è gia en sasez in act cultural.

Rapport da lavur 1986

Elavurà dals divers posts da lavur e sincronisà cun il program da lavur LR 1986 per pussibilitar ina controlla tranter programs e lavur realisada.

Introducziun

Il motto: «*emancipaziun dal rumantsch*» ha guidà la lavur da la LR durant l'onn da rapport. Emancipaziun è dentant in process complex che na po betg vegnir terminà en in onn da lavur. Emancipaziun vul dir: dar al rumantsch sco in dals 4 (betg il quart!) linguatgs naziunals las medemas cundiziuns ch'ils ulteriurs 3 linguatgs naziunals han e dovran per survivor. Cundiziuns spezialas duessan vegnir creadas pir dal mument che la normalitad sa manifestescha a disfavur da la minoritad. Cun l'egualitad fiss dentant gia cuntanschè fitg bler a favur dal mantegniment e da la promoziun organica dal rumantsch. Diversas decisiuns ed activitads dals ultims onns van en direcziun da l'egualitad. Bler è dentant anc da prestar per cuntanscher quella finamira.

La suprananza ha salvà 28 sedutas e dilucidà 258 tractandas; il cussegl LR 3 sedutas cun 15 tractandas. La radunanza da delegad(a)s è sa radunada ils 7 da zercladur en chasa da scola a Veulden ed ils 13 da december a Cuira. Sper las tractandas statutaricas han las radunanzas da delegad(a)s decidì ina revisiun parziala dals Tschentaments LR (artitgel 8 e 9) ed ina directiva per l'applicaziun dal rumantsch grischun (cf. sut cifra 5). Suenter la radunanza a Cuira ha dr. Georg Jäger, president da la Walservereinigung, referì davart il tema: «Bündner Sprachkulturen: getrennte Wege – getrennte Ziele?»

Las *midadas dals Tschentaments* han il sequent cuntegn:

art. 8 e)

«Il cussegl decida *valaivlamain* segund ils cunfins dal preventiv. El examinescha las dumondas per credits supplementars e decida en atgna cumpetenzza u fa – tenor impurtanza da la summa – proposta a la radunanza da delegad(a)s.»

art. 9 b), nova al. 1

«La supranza è l'organ executiv e represchentativ da la LR. Ella decida las incumbensas da gestiun. Per la LR segna il parsura u il viceparsura cun il secretari. La supranza decida *valaivlamain* segund ils cunfins dal preventiv. Sch'in credit na tanscha betg en il decurs da l'onn da gestiun per passa fr. 5 000.— per cas, u sch'in tal credit nun exista, alura sto in credit supplementar vegnir dumandà dal cussegl, per regla avant che surprender la nova obligaziun u prestaziun.»

al. 2 e 3 restan.

Questas midadas van immediat en vigur (7-6-1986).

1. Uniuns affiliadas

1.1. Las uniuns affiliadas èn vegnidas *consultadas* en scrit u a bucca per diversas decisiuns e dumondas (pressa, revisiun dals tschentaments, CH-91, Scuntradas, lavur dals collavuratur regiunals, decisiun conc. ina donaziun da dunna Bazzi-Mengiardi, e. a.). Ils supranstants da la LR han prendì part a sedutas da las uniuns regionalas; parsura u secretari èn stads preschents a radunanzas generalas da las uniuns affiliadas.

1.2. Las *contribuziuns a las uniuns regionalas* èn vegnidas pajadas il mais da favrer. A basa da dumondas documentadas e rapports èn vegnidas pajadas las sequentas contribuziuns supplementaras:

- a la *Romania* per rumantschaziuns e div. incumbensas;
- a l'*UdG* per la «Scuntrada e furmaziun» e per il «Palc ladin»;
- a la *Renania* per la «Casa paterna/La Punt»;
- a l'*URS* per «La Pagina da Surmeir».

La *Societad retorumscha* ha retschet ina contribuziun speziala per l'ediziun dal register da la Crestomazia e l'*Uniun da scripturs* in sustegn spezial en connex cun ils 40 onns Uniun da scripturs (dieta giubilara en Chasa rumantscha).

1.4. En connex cun *acziuns supplementaras* en las regiuns han ils collavuraturs regiunals tgirà contacts regulars tranter las uniuns affliadas e la LR. Temas da las discussiuns: rumantschaziuns, scolaziun da creschid(a)s, situaziun da scola en vischnancas bilinguas, curs d'assimilaziun, e. a.

1.5. Per reactivar ina «*Uniun rumantscha a Cuira*» ha la suprastanza envidà la fin d'october sur las uniuns affliadas represchents da tut las 7 uniuns e da las uniuns rumantschas consolidadas a Cuira per ina discussiun en Chasa rumantscha. Resultat da la discussiun: La necessitad da rimnar ils Rumantschs a Cuira en in'uniun da tetg e qua tras coordinar ed animar las acziuns rumantschas en la chapitala grischuna exista. La dumonda duai vegnir discutada vinavant. La LR è vegnida incumbensada da preparar in sboz per in'organisaziun pusai vla e d'installar durant l'onn nov en collavuraziun cun las uniuns regiunalas e cun las uniuns rumantschas a Cuira ina gruppa da lavur per concretisar l'idea.

2. Collavuraturs regiunals

2.1. Ils collavuraturs regiunals han dà *rapport* regular e detaglià da lur lavur en las regiuns ed han discutà en sedutas communablas regularas (1 giada per mais) cun il secretari e per part cun represchents da la suprastanza las prioritads ed ils detagls da lur activitad. En ina dieta da lavur speziala cun l'incumbensà da l'uffizi federal da cultura, Romedi Arquint, è vegnidas discutadas dumondas da l'animaziun en general, da translaziuns e d'activitads spezialas.

2.2. Davart las *lavurs concretas* dals collavuraturs en las domenas: scolaziun da creschid(a)s; assimilaziun; contacts cun vischnancas, uniuns, singuls; rumantschaziuns; barat da classas; curs da perfecziunament en rumantsch; vendita da cudeschs; infurmaziun; statistica; teater; biblioteca; e. a. dattan ils rapports specifics ils detagls necessaris.

2.3. Prof. François Hainard da l'universitad da Neuchâtel ha retschet in'incumbensa dal Fond naziunal en il rom dal program naziunal da retschertga nr. 21 «Pluralissem cultural ed identitad naziunala» per *evaluar l'animaziun culturala* en diversas parts da la Svizra. En quest connex duess er l'animaziun culturala, atras ils collavuraturs

regionals LR e las uniuns regionalas, vegnir integrada. Las lavurs teoreticas han cumenzà. La collavuraziun cun ils represchentants da la pratica succeda il 1987.

3. Scolaziun e furmaziun

3.1. Scolinas

Modests *sustegns spezial*s per scolinas en situaziuns specificas han retratg sulettamain Vella / Degen / Vignogn e Sur / Mulegns / Murmarrera.

La lavur da las *cussegliadras da scolina en Surselva ed Engiadina* è vegnida continuada. Tenor rapport da la cussegliadra en Surselva, dunna Josefina Candrian, Sagogn, è la dumonda per la cussegliaziun en Surselva plitost minima. La situaziun en il sector da scolina en territori sursilvan è stabilisada ed en general favuraivla. Cussegliaziun en quest territori sa restrenscha sin singulas discussiuns cun mussadras e sin l'intermediaziun da materialias da lavur e contacts tranter scolinas. La cussegliaziun en Engiadina è considerablamain pli intensiva. Dunna Anni Tschärner, Zernez, lavura sco cussegliadra cun numerusas mussadras, surtut en Engiadina, collavurescha per la preparaziun da materialias d'instrucziun e sa deditgescha a l'assimilaziun linguistica da gruppas da scolarets. Ensem cun il collavuratur regional è vegnida organisada ina dieta da lavur per las mussadras da scolina en Engiadina per discutir dumondas da linguatg. La cussegliadra per las scolinas ladinhas ha er – per incumbensa da la supranza – visità scolinas da la vischnanca da Vaz e dà rapport. Las discussiuns conc. la cussegliaziun da scolinas en il Grischun central cuntinueschan.

La *Cuminanza da mussadras rumantschas* (CMR) ha retschet ina contribuziun speziala per intensivar la preparaziun da materialias d'instrucziun per scolinas en las singulas regiuns. La CMR è er vegnida motivada da mantegnair ses status sco uniun independenta per las mussadras rumantschas, da tschertgar pussaivladads per daventar uniun commembra da l'uniun svizra da mussadras e da tgirar ils contacts cun l'uniun da mussadras tudestga dal Grischun, senza dentant desister da l'atgna activitad ed autonomia.

Per la *scolaziun supplementara da las mussadras* è vegnida organisada en Engiadina ina dieta da lavur. Questa dieta annuala pudess esser in model era per las ulteriuras regiuns rumantschas.

Las *scolinas en Chasa rumantscha* a Cuira èn vegnidas manadas vinavant, malgrà difficultads da chattar in dumber sufficient da scolarets per la partiziun ladina. La suprastanza ha decidì da mantegnair questa partiziun, almain per l'onn da scolina 1986/87, e da decider da nov per l'onn 1987/88 a basa da las annunzias che vegnan inoltradas. La mussadra nova è vegnida elegida sulettamain per l'onn da scola 1986/87. A chaschun da la radunanza da delegad(a)s dal december è la suprastanza vegnida incumbensada da manar contractivas cun l'uniun da scolina Cuira e cun la citad da Cuira cun la finamira da sa distgargiar considerablmain da l'engaschament finanziaal per las scolinas a Cuira.

La preparaziun da *materialias per la lavur da linguatg en scolina* è progredida. L'ediziun succeda a l'entschatta da l'onn nov (incumbensada: Anna Tina Campell).

Ils collavuratur regiunals han tschertgà pussaivladads per realisar in *program «Mamma ed uffant»* en las regiuns bilinguas per introducir las mammas en il rumantsch che lur pitschens emprendan en scolina. Davart il success da quellas stentas cf. il rapport dals collavuratur regiunals.

En las vischnancas pli grondas existan *gruppas d'uffants pitschens* (2–4 onns) da mammas d'auter linguatg. Emprimas provas da cuntanscher ch'ils uffants avessan gia en quella vegliadetgna en talas gruppas la pussaivladad d'emprender rumantsch, vegnan persequitadas. Siond talas gruppas dentant occasiunalas e pauc organisadas è ina survista difficila.

Per il seminari da mussadras èn vegnidas traslatadas diversas *materialias d'instrucziun*, surtut fegls da lavur per l'instrucziun da biologia e texts cun terminologia specifica per la domena da scolina (cf. ediziuns).

3.2. *Scolas fundamentalas tudestgas*

Ils *meds d'instrucziun «Rumantsch en scola»*, 1.–6. classa, existan uss en las versiuns sursilvan, surmiran, puter e per part sutsilvan. Las scolas pertutgadas fan bun adiever da quests meds d'instrucziun. Sin

impuls da la LR ha il post chantunal per la scolaziun supplementara dals magisters organisà in curs d'introducziun specific en quellas materialias d'instrucziun.

Ils *curs da rumantsch en scola a Cuira* èn vegnids frequentads da passa 60 scolar(a)s. Problems existan da furmar classas da prestaziun equivalenta, da chattar magisters e stanzas da scolas en lieus centrals che scolars da differentas scolas pon cuntanscher per las singulas uras che vegnan messas a l'ur, damai ch'il rumantsch n'è betg integrà en l'urari da scola. La contribuziun da la citad da Cuira per quest'instrucziun na tanscha betg per cuvrir tut ils custs resultants.

En ina *saira da discussiun a Glion* è vegnida discutada la dumonda, co ch'il rumantsch pudess vegnir resguardà meglier en las scolas a Glion. Ina grupp da lavur a Glion persequitescha la dumonda.

Il secretari ed il collavuratur regiunal per l'Engiadina sa participeschan ad ina grupp da lavur che s'occupa cun l'instrucziun da rumantsch en las scolas a *San Murezzan*. Per *Bravuogn* collavura il collavuratur regiunal en ina grupp da lavur respectiva. A *Vaz* persequitescha il parsura cun las autoritads da scola la medema dumonda e cun exponents da *Domat* è la discussiun davart il rumantsch en scola vegnida continuada, senza dentant cuntanscher resultats concrets.

L'instrucziun da rumantsch dada en las *scolas al cunfin da linguatg* na basta betg pli per mantegnair il linguatg en scola ed en la communidad. Sin las plazzas da scola en quests territoris aud'ins adina pli pauc rumantsch, er en las discussiuns en la vita da mintgadi!

3.3. *Scolas fundamentalas rumantschas*

Damai che las scolas èn *domena chantunala* sa restrenscha l'incumbensa da la LR sin persequitar ord distanza ils svilups en quest sector. Las stentas chantunalas, oravant tut en connex cun la preparaziun da materialias d'instrucziun per divers roms, èn considerablas. La suprestanza ha prendì posiziun davart la revisiun parziala da la lescha da scola. Diversas propostas da la LR èn vegnidas acceptadas en il sboz definitiv (dumber da scolars, resguard sin scolars ord scolas rumantschas che frequentan scolas secundaras en vischnancas vischinantas tudestgas, e. a.). Pir en la discussiun en il cussegl grond è

vegnida cuntanschida sin impuls da la LR ina midada da l'artitgel 4 quinquies conc. la preschientscha dal rumantsch en scolas cun scola fundamentala tudestga. Talas vischnancas pon ussa decider l'instrucziun obligatoria da rumantsch en singulas u en tut las classas, era sche la minoritad rumantscha è be pitschna u fitg pitschna.

L'instrucziun da franzos a basa dal rumantsch resta in postulat da la LR per scolas secundaras rumantschas. En connex cun l'eventuala introducziun dal nov med d'instrucziun per franzos «Echanges» duess questa discussiun vegnir reprimida.

Per promover il *barat da classas* tranter las regiuns rumantschas e tranter las gruppas da linguatg chantunals (tenor las normas dal barat da classa da la Nova Societad Helvetica Svizra) è vegnida organisada ensemen cun il coordinatur svizzer per il barat da scolars ina dieta da lavur a Casti cun ina infurmaziun da la pressa. Il collavuratur regional per il territori da l'URS persequitescha barats concrets tranter classas en divers territoris dal Grischun (cf. rapport respectiv).

Ils collavuratur regionals mantegnan ils contacts cun las *conferenzas scolasticas* e cun ils magisters.

Per l'ediziun da la gasetta da scolars «*AVIÖL*» è vegnida decidida ina contribuziun. Impuls per ulteriuras gasettas da classas u da scolas n'han anc purtà nagin fritg.

3.4. *Scolas professiunalas*

Cun il titel «*Romontsch per Romontschs*» è vegnida edida ina adattaziun rumantscha dal cudesch «*Sprachschulung*» d'Alfred Rutz che s'adatta er per l'instrucziun da creschid(a)s, da scolar(a)s da scola media e da scolar(a)s da las davosas classas realas e secundaras. Cun sustegn decisiv da l'Uniun da Bancas Svizras è il med d'instrucziun «*ECONOMIA*» d'Iso Tuor vegnì edì en rumantsch grischun e po vegnir mess a disposiziun gratuitamain a scolas professiunalas, scolas medias e per la scolaziun da creschids.

Ils scolasts da *rumantsch en la scola professiunala a Cuira* èn s'engaschads cun success per intensivar l'instrucziun facultativa da rumantsch. Quest'instrucziun vegn frequentada da passa 150 scolars. En las scolas professiunalas a *Glion, Samedan e S. Maria* è il rumantsch part integrala dal plan d'instrucziun e d'examens. En las scolas da

tegnairchasa betg chantunalas, da tgirunzas, da selviculturs ed en ils curs supplementars per persunal d'hotels manca il rumantsch per gronda part. Ina preschientscha consequenta ha il chantun dentant realisà en tuttas partiziuns da la scola da dunnas a Cuira.

Il secretari ha collavurà en ina grupp da lavur da la *corporaziun da vischnancas Surselva* che discutescha e prepara in model per realisar en Surselva in'infrastructura pli ferma per la scolaziun professiunala (evtl. scola media da diplom, cumbinada cun scola media da commerzi e scolaziun mercantila [KV]) a Glion.

Il postulat da cuntanscher tar las instanzas cumpetentas per la scolaziun professiunala ina *preschientscha consequenta e sistematica dal rumantsch* en tut las scolas professiunalas cun scholars rumantschs resta actual. Discussiuns cun exponents dal BIGA (Uffizi federal per industria, mastergn e lavur) han mussà che las directivas federalas per la scolaziun professiunala èn fitg avertas e pussibilitassan al chantun da prender disposiziuns che rinforzassan la posiziun dal rumantsch en las scolas professiunalas. La discussiun cun *il chantun* en questa dumonda sto cuntinuar.

Al *Plantahof* a Landquart vegn instrui rumantsch en trais gruppas tenor idiom (2 uras/emna). Il rumantsch vegn renconuschì sco rom d'elecziun obligatori per ils Rumantschs dal prim curs. Per il segund curs e per il resguard dal rumantsch en roms professiunals dal *Plantahof* ston las discussiuns cuntinuar.

3.5. *Scolas medias e scolas autas*

L'emprima part da la «*Istorgia da la litteratura rumantscha: Funtaunas 1*» da Gion Deplazes è vegnida discutada en ina dieta da lavur cun ils magisters da rumantsch en scolas medias. A basa da las discussiuns è il manuscrit vegnì preparà en il post da linguatg per l'ediziun. La cumposiziun è terminada. Quest emprim tom cumpara a l'entschatta da 1987. Il segund tom da quest'ovra («Da las refurmas a la revoluziun») ha l'autur surdà a la LR. Er quel duai cumparair en il decurs da 1987. L'autur lavura vi dal 3. tom.

La discussiun cun ils gremis cumpetents davart la *renconuschientscha dal rumantsch sco linguatg modern* equivalent ad auters linguatgs che quintan per l'access a las universitads è anc averta. Suentar ch'il ru-

rumantsch vegn dentant dozà a diversas universitads, a la Scol' auta politecnica a Turitg ed a la Scola auta da commerzi a Son Gagl, e suenter ch'il rumantsch quinta sco rom da matura, duess sia emancipaziun sco linguatg modern per l'access a las universitads er d'eventar realitad.

Las instanzas al departement d'educaziun conc. *l'instrucziun da rumantsch per Na-rumantschs sco rom d'elecziun obligatori da la 1.-3. classa dal seminari da scolasts* e la dumonda per in augment da las uras da *rumantsch per Rumantschs* al seminari scolastic vegnan discutadas dad ina grupp da lavur dal seminari. Decisiuns n'èn anc betg prendidas. En connex cun ina revisiun dal plan d'instrucziun en il seminari da scolasts vegn era examinada la dumonda d'instruir ulteriurs roms en rumantsch (per Rumantschs).

Professers da *diversas universitads* han visità la Lia rumantscha, sulets u cun gruppas da students, per s'infurmar davart la situaziun dal rumantsch. Surtut er students che fan lavurs davart tematicas rumantschas mantegnan il contact cun la Lia rumantscha.

Be paucs da tut(ta)s *student(a)s d'universitad* envidad(a)s han participà ad ina dieta d'infurmaziun e discussiun en la LR. Las discussiuns han pertutgà: la dumonda da pressa, il rumantsch grischun, la politica da linguatg, la lescha da linguatg, las translaziuns ed il nov servetsch d'infurmaziun e documentaziun, e. a.

3.6. Scolaziun da creschid(a)s

La scolaziun da creschid(a)s, organisada tras las uniuns autonomas *Scuntrada e furmaziun en Engiadina e Surselva* (uniuns affiliadas a l'Uniun svizra per universitads popularas UPS/VSV Verband Schweiz. Volkshochschulen) vegn sustegnida. Las uniuns retschaivan en spezial contribuziuns per curs da linguatg. Il contact cun questas uniuns è garantì tras ils collavuratur regiunals. Per il Grischun central (Surmeir e Sutselva) han ils collavuratur regiunals respectivs organisà in program da scolaziun da creschid(a)s specific (cf. rapport dals collavuratur regiunals).

La *centrala LR* ha organisà las sequentas occurrenzas: 1. 6 referats sur da linguistica e litteratura en connex cun il curs da rumantsch grischun a Zuoz; 2. 2 referats sur da persunalitads rumantschas ed

1 curs sur da la musica da rock e pop en il ravugl da «Nossas sairas» en Chasa rumantscha a Cuira.

En la purschida da la nova *Scol' auta populara a Cuira* vegnan tenor tractativas era integradas offertas d'occurrentas rumantschas.

Per ils curs en il *Grischun central* (Surmeir e Sutselva) ha la LR exequì las lavurs administrativas, d'indemnisaziuns e scuntraziuns da quint cun il chantun e cun l'Uniun svizra per universitads popularas.

In curs spezial per *persunal da biro e da secretariat* (correspondenza, terminologia administrativa, translaziuns, e. a.) è vegnì spustà per spetgar la realisaziun dal Vocabulari administrativ-giuridic e da la corrispondenza tenor il sistem WEKA. Quest curs duai vegnir organisà l'onn 1987.

Per *translaturs* ha già lieu 1 curs da 2 dis a Cuira cun 34 persunas. En quest connex ha il vicechancelier da la Confederaziun, Achille Casanova, referì davart dumondas da translaziun en general e davart l'adiever dal rumantsch en l'administraziun federala.

4. Assimilaziun

4.1. Survista dals curs: En collavuraziun cun differentas instituziuns ed autoritads communalas e regionalas (singulas organiseschan er curs en atgna reschia, sco p. ex. Fundaziun Planta, Fundaziun Reto-romana, scolas medias, universitads e. a.) e cun las uniuns Scuntrada e furmaziun èn vegnids organisads ils sequents curs:

Ardez	1 curs	10 participants
Bever	2 curs	12 participants
Bravuogn	1 curs	5 participants
Breil	2 curs	12 participants
Brinzauls	1 curs	5 participants
Casti	2 curs	9 participants
Danis	2 curs	20 participants
Domat	5 curs	46 participants
Filisour	1 curs	10 participants
Flem	4 curs	26 participants
Glion	7 curs	48 participants

Guarda	3 curs	18 participants
Lantsch	4 curs	17 participants
La Punt Chamues-ch	2 curs	10 participants
Mustér	4 curs	23 participants
Pitasch	1 curs	7 participants
Puntraschigna	4 curs	26 participants
Rabius	1 curs	2 participants
Razén	1 curs	11 participants
Sagogn	3 curs	19 participants
Samedan	4 curs	38 participants
San Murezzan	4 curs	33 participants
Savognin	3 curs	16 participants
Sedrun	2 curs	12 participants
Segl	3 curs	19 participants
Schlarigna	1 curs	14 participants
Scuol	2 curs	24 participants
Sent	2 curs	19 participants
Sour	3 curs	5 participants
Tarasp	1 curs	11 participants
Trin	2 curs	8 participants
Trun	2 curs	11 participants
Vella	1 curs	6 participants
Vignogn	1 curs	9 participants
Zernez	2 curs	11 participants
Zignau	1 curs	8 participants
Ziràn	2 curs	19 participants
Zuoz	5 curs	37 participants

total	92 curs	636 participants
-------	---------	------------------

Curs da rumantsch a Cuira

total	17 curs	125 participants
-------	---------	------------------

1 rg per Rumantschs

5 rg per esters

2 ladin

3 surmiran

6 sursilvan

Ca. 15 curs da rumantsch han anc gì lieu *ordaifer il territori rumantsch* (Grischun tudestg, Turitg, Berna, Basilea, Son Gagl, Genevra, Laufen, e. a.), organisads da scolas autas popularas, da la Scola da club Migros, dad universitads, e. a.

Sper ils curs d'assimilaziun èn er vegnids organisads numerus auters curs e referats per creschid(a)s. L'incumbensa d'organisar tals curs han surtut las uniuns per la scolaziun da creschids ed ils collavuraturs regiunals (cf. sura).

4.2. *Il med d'instrucziun*: «Curs da rumantsch grischun 1» da Gieri Menzli vegn (tenor consultaziun en las uniuns regiunalas) adattà en singuls idioms. Uschia èsi pussaivel da cuntanscher in med d'instrucziun tenor metodos modernas d'emprender linguatg, cun cuntegn parallel per ils singuls idioms. In tal curs da standard, sincronisà per ils singuls idioms, pudess esser la basa per la preparaziun sin in *examen da certificat* en rumantsch. L'emprima part da quest med d'instrucziun en ils idioms cumpara en l'emprima mesadad da 1987. La lavur per ulteriurs toms cuntinuescha.

4.3. La supranza LR ha suttamess a la CRR (Cuminanza radio e televisiun rumantscha) p. m. da la SRR (Societad Svizra da radio) ina dumonda da realisar in *curs da rumantsch per Na-rumantschs en radio e televisiun svizzer*. En pliras sedutas è vegnì elavurà in concept detaglià per in tal curs. Quel prevesa 48 lecziuns da 20 minutas al radio e 13 emissiuns parallelas da 30 minutas a la televisiun. Il curs multimedial duess era cumpigliar in med d'instrucziun, cassetas, brochuras cun exercizis, curs accompagnants ordaifer ils meds da massa ed ina documentaziun per la pressa. Tenor plan duess il curs vegnir realisà ils proxims onns ed esser pront per l'emissiun l'onn 1991. La decisiun da la SRR n'è anc betg prendida.

4.4. e 4.5. Conc. curs speziels d'assimilaziun cf. ils rapports dals collavuraturs regiunals.

4.6. Las uniuns «Scuntrada e furmaziun» en Surselva ed Engiadina han retschet *contribuziuns da cumpensaziun* per curs cun main che 8 participants. En cas speziels, nua che la conuschientscha dal rumantsch è urgenta, èn vegnidas pajadas uras d'instrucziun: «in scolast – in scolar.»

4.7. Per l'Engiadina a Zernez e per la Surselva a Glion èn vegnidas organisadas *reuniuns dals magisters activs en l'assimilaziun*. Giavischè vegn in concept general per l'assimilaziun ed in'animaziun supple-

mentara per cuntanscher tut ils immigrants e motivar da frequentar ils curs. Ils collavuraturs regiunals organischeschan ina rait d'informatur da las singulas vischnancas per cuntanscher ina survista da la situaziun. L'evaluaziun dals resultats dals curs d'integraziun vegn fatga dals singuls magisters. In'evaluaziun pli sistematica fiss per part pussaivla cun in certificat che stuess dentant er resguardar l'integraziun en la cuminanza e betg sulettamain l'assimilaziun linguistica.

Regulativ per ils curs d'assimilaziun / integraziun linguistica

(Revisiun dal regulativ da 1984, cf. Rapport annual 1984, pag. 15/16)

1. Organisaziun

L'organisaziun succeda directamain tras la LR u tras ils collavuraturs regiunals, tras uniuns regiunalas, vischnancas u autras uniuns.

Las scolas autas popularas «Scuntrada e furmaziun» en Surselva (SFS) ed en Engiadina (SFL) organischeschan lur curs d'assimilaziun en atgna rescia (dumber minimal: guarda pct. 6).

Ils collavuraturs regiunals tegnan contact cun ils scolasts per ils curs d'assimilaziun en lur regiuns. Da temp en temp en reuniuns inditgadas per discutir davart experientschas, meds d'instrucziun etc. Per talas reuniuns paja la LR spesas e viadis a norma da l'urden vertent.

2. Pensum da la LR

La Lia rumantscha

- procura per meds d'instrucziun
- paja ils scolasts engaschads en ses curs (excepziun: SFS, SFL)
- incassa (sur ils organisaturs, resp. scolasts) il daner da curs
- metta annualmain en il preventiv ina summa commensurada per realisar questa scolaziun
- surprenda il deficit da curs cun main che 8 participants (dumber minimal da participants cf. pct. 6), organisads da la SFS u SFL.

3. Durata da las uras

In curs dura 8 fin max. 10 sairas a duas lecziuns (2 giadas 45 min.).

4. Daner da curs

Il daner da curs munta:

- per il territori rumantsch a frs. 8.– per lecziun dubla (curs da 8 sairas frs. 64.–, curs da 10 sairas frs. 80.–);
- per Cuira ed auters lieus ordaifer il territori rumantsch frs. 9.– per lecziun dubla (curs da 8 sairas frs. 72.–, curs da 10 sairas frs. 90.–).

5. Paja dals scolasts

La paga dals scolasts munta a frs. 70.– fin frs. 80.– (tenor experientscha) per saira a duas lecziuns, incl. preparaziuns. Viadis dal scolast na vegnan per regla betg indemnizads supplementarmain (excepziun: viadis pli lungs). Meds d'instrucziun (era copias etc.) paga il participant.

6. Dumber da participants

Il curs en il territori po vegnir dà cun minimal 4 participants. Quint per 8 sairas cun 4 participants:

- daner da curs total frs. 256.–
- paga scolast frs. 560.– / frs. 640.– (cf. pct. 5)
- deficit LR frs. 304.– / frs. 384.– (cf. pct. 5)

Quint per 10 sairas cun 4 participants:

- daner da curs total frs. 320.–
- paga scolast frs. 700.– / frs. 800.–
- deficit LR frs. 380.– / frs. 480.–

Il curs ordaifer il territori rumantsch, surtut en aglomeraziuns pli grondas sco Cuira, duess en princip purtar sasez, na dastga dentant en mintga cas betg chaschunar gronds deficits.

P.ex. quint per 10 sairas cun 8 participants:

- daner da curs total frs. 720.–
- paga scolast frs. 700.– fin frs. 800.–
- deficit LR frs. –.– fin frs. 80.–

7. Rapport e cuntinuitad

Il scolast rapporta davart il curs a la LR u a l'uniun SCUNTRADA E FURMAZIUN (lieu, termin, participants, lavur, meds d'instrucziun, pajaments) cun ils formulars respectivs.

Ils organisaturs u scolasts sa dattan fadia per la cuntinuitad dals curs.

8. Excepziuns

Per cas speziels po il secretari en discussiun cun ils organisaturs, scolasts etc. decider excepziuns da questas normas.

Quest regulativ è vegnì decidì da la suprastanza LR ils 3 d'october 1986 e va en vigur cun il semester 1986/87 (sett./oct. 1986).

5. Rumantsch grischun

Applicaziun: La radunanza da delegad(a)s dals 7-6-1986 a Veulden ha decidì da prolungar per 3 onns la directiva vertenta (dapi 1984) conc. l'applicaziun dals idioms e dal rumantsch grischun.

- 1) *«Ils idioms scrits regiunals: puter, surmiran, sursilvan, sutsilvan e valler han il medem dretg conc. diever e tgira. Ils singuls idioms vegnan duvrads mintgamai per texts (cudeschs, stampats, etc.) adressads be a la regiun respectiva.»*
2. *«Il rumantsch grischun sco linguatg da punt e standard vegn duvrà per texts da tut gener che sa drizzan a l'entir territori rumantsch e per tuts cas, nua che sulettamain ina varianta vegn en dumonda.»*

5.1. Las *lavurs scientificas* per la preparaziun ed elavuraziun sistematica dal rg èn vegnidas cuntinuadas. Il favrer 1986 è vegnida fatga ina nova dumonda al FN per pudair cuntinuar cun il project. Quella è vegnida acceptada da princip per dus ulteriurs onns (1-10-86 fin 30-9-88). La summa dumandada è dentant vegnida reducida, uschia ch'ella pretenda ina reduziun dal persunal per ina mesa piazza per il segund onn (1987/88).

5.2. *Referats* davart il rg han già lieu a Cuir (Cuminanza da las mussadras rumantschas, A.-A. Dazzi) a Turitg (European Association for Lexicography, G. Darms), a Roma (Istituto Svizzero di Roma, C. Pult) ed a Genevra (Institut National de Genève, C. Pult).

Publicaziuns davart il project:

B. Cathomas, Il rumantsch grischun en la scolaziun, en: Ischi 71 (27), p. 14–27.

G. Darms, Aspekte der Entstehung einer neuen Schriftsprache, en: Akten des 6. Internationalen Symposiums über Sprachkontakte in Europa, Mannheim, p. 377–390.

H. Schmid, “Rumantsch grischun” – Eine Schriftsprache für ganz Romanischbünden, en: Ladinia IX, p. 171–201.

5.3. Il mais d'avust ha già lieu a Zuoz il 3. curs da rumantsch grischun per Rumantschs (suenter Savognin e Mustér) cun total 34 persunas.

A Cuira ha gì lieu en Chasa rumantscha in curs da rumantsch grischun per principiant(a)s ed in per avanzad(a)s ed in curs rg per Rumantschs.

5.4. La realisaziun *d'ediziuns* na po betg sa far entaifer il rom dal project dal FN. Ordaifer quest rom è vegnids realisads:

G. Menzli, Curs da rumantsch grischun I, Lecziuns 1–15, Cuira 1986.

I. Tuor, Economia, Altstätten (1985/86).

Pront per la stampa èn:

Las aventuras da Tintin, 1: L'insla naira; 2: Il giomberet cun las forschs d'aur.

G. Deplazes, Istorgia da la litteratura rumantscha: Funtaunas I: Dals origins a las refurmas.

En preparaziun è in'antologia da texts litterars, mess en rumantsch grischun.

5.5. cf. 6.6.

5.6. Gudagnà diversas *novas domenas d'adieuer* per il rumantsch grischun, p. ex. SAB (rapports mainsils), div. uffizis federals (broschuras, med d'instrucziun «Economia» UBS, div. fatschentas privatas, ARS HELVETICA (plirs toms davart l'art svizzer per la CH-91).

5.7. L'emprima fasa d'introducziun da *l'elavuraziun electronica* da datas per la lexicografia dal rg è vegnida terminada. La datoteca cuntegna dentant var 35 000 unitads d'endataziun en rumantsch cun l'equivalent tudestg (ca. 70 000 chavazzins).

6. Servetsch da linguatg, documentaziun e translaziuns

6.1. Las lavurs da rimnada da *terminologia speziala* e d'excerpar èn vegnidas cuntinuadas. La creaziun da neologissemms sa fa d'ina vart tenor ils basegns dal mintgadi, da l'autra vart en furma sistematica en connex cun incumbensas pli grondas u ediziuns, cf. 6.2. e 6.3. Per in'elavuraziun electronica sistematica dals neologissemms manca anc la basa linguistica segira; per l'elavuraziun da terminologias specificas vegn l'EED dentant applitgada cun success.

6.2. Il *servetsch da linguatg* vegn bain confruntà cun pli e pli bleras dumondas; ils contacts cun ils utilisaders èn dentant plitost occasiu-

nals. Per contacts sistematices mancan d'ina vart las forzas da lavur, da l'autra vart er structuradas fixas analogas a quellas dal post da linguatg tar ils utilisaders principals. Glistas da terminologia speziala pli grondas èn vegnidas fatgas per la mazlaria (surs.), per l'economia (rg), per victualias e per la garascha.

6.3. En la retscha «*Pled rumantsch/Plaid romontsch*» è cumpari il carnet 4: Tecnica I. Las «Flurs da prada» (Hallwag) èn vegnidas transladas, n'èn dentant betg anc prontas per la stampa. Las lavurs per il «Pled rumantsch» 5: Tecnica II, èn progredidas.

6.4. *Tablas engrondidas* cun maletgs e la terminologia appartegnenta nun èn vegnidas realisadas. Per part han ils collavurats regionals dentant purtà la terminologia nova da la TECNICA (tenor PLED RUMANTSCH 4) tar ils interessads (garaschas, purs, e. a.).

6.5. Il «*Vocabulari administrativ-giuridic*» (red.: Ines Gartmann) è cumpari en successiun: letras A–O (518 paginas). La soluziun: tudestg–rumantsch grischun (cun resguard dals idioms, nua che quels sa differenzieschan significantamain dal rumantsch grischun) sa cumprovescha. Quest manual vegn retratg da ca. 100 interessents. La lavur duess pudair vegnir terminada en il decurs dal 1987.

6.6. Durant l'onn 1986 ha il *Post da translaziuns* survegnì 480 incumbensas (1985: 542) per translaziuns, da quellas 74 (1985: 63) en ils idioms e 406 (1985: 441) en rumantsch grischun. En cumparegliaziun cun il 1985 ina sminuziun da las incumbensas, dentant èn pliras da las lavurs transladas durant il 1986 stadas fitg voluminusas (broshuras per la Confederaziun, ARS HELVETICA, meds d'instrucziun seminari da mussadras etc.). Tiers las incumbensas numnadas ha il post da translaziun communitgà directamain al telefon numerusas pitschnas translaziuns (p. ex. nums da fatschentas u organisaziuns, singulas construcziuns, etc.).

6.7. Stretga collavuraziun cun ils *translaturs chantunals* conc. la terminologia da singulas domenas da l'administraziun chantunala e federala. La coordinaziun da novas terminologias tranter il servetsch da translaziun chantunal e quel da la LR funcziunescha. En il servetsch da translaziun chantunal vegnan er exequidas translaziuns en rumantsch grischun.

6.8. Il secretari ha collavurà en la *gruppa d'experts per il project naziunal da retschertga 21: Pluralissem cultural ed identitad naziunala*. En il rom da quest project vegn realisada ina studia davart ils linguatgs en

Svizra che considerescha era la situaziun dal rumantsch, surtut sia posiziun en Svizra e las correlaziuns cun las ulteriuras cuminanzas da linguatg naziunalas.

6.9. Il sustegn da las lavurs da *rumantschaziun* sa fa surtut tras metter a disposiziun la terminologia necessaria (cf. 6.2.) e translaziuns d'offertas tipicas u reglaments da different gener, alura er tras contribuziuns. Per animar da rumantschar inscripziuns etc. ha la suprastanza LR decidì contribuziuns per quest intent. En in'emprima fasa (1984 e 1985) valeva la sequenta directiva per reparter tals custs: 1/3 privat – 1/3 vischnanca – 1/3 organisaziuns rumantschas (LR, uniuns affiliadas, autras). Per cuntanscher ina pratica consequenta ha la suprastanza decidì las sequentas

*Directivas conc. contribuziuns da la Lia rumantscha
per rumantschaziuns*

art. 1: Contribuziuns vegnan per regla dadas

- *per rumantschar inscripziuns existentas (effect da midada)*
- *surtut per inscripziuns accessiblas a la publicitad (effect da publicitad)*
- *en cas da basegn, q. v. d. sch'il possessur sa declera ord motivs finanzials reals inabel da surpigliar sez entirain ils custs resultants (sustegn effectiv)*
- *per stimular en in tschert lieu (vischnanca, vitg, etc.) la rumantschaziun da las inscripziuns (effect d'exempel).*

art. 2: Las contribuziuns vegnan concedidas entras la suprastanza LR a basa d'ina dumonda cun in preventiv dals custs totals e d'in plan da finanziaziun.

Las contribuziuns vegnan pajadas pir suenter l'execuziun da la lavur a basa d'in quint final e suenter controlla al lieu (entras collavuratur u supstant u uniun regiunala). Il retschavider d'ina contribuziun s'obliescha da mantegnair l'inscripziun rumantscha.

art. 3: Las contribuziuns da la LR han funcziun subsidiara ed animatoria. Ellas muntan max. a 10% dals custs effectivs e max. a fr. 500.– per in cas e ston restar en il rom dal preventiv.

art. 4: Las vischnancas vegnan animadas da stipular en lur leschas da construcziun l'obligaziun per inscripziuns publicas rumantschas.

6.10. Per pudair inscriver ils *exponats* en il «Museum da la natira» a Cuira er en rumantsch collavura il directur dal museum cun Felix Giger ed il Post da linguatg LR per elavurar terminologias coherentas. Las inscripziuns rumantschas dals exponats en il Museum retic restan vinavant in postulat!

Nov: Post d'infurmaziun e da documentaziun (PID)

L'atun 1985 ha il cussegl grond dal chantun Grischun concedì ord las finanzas federalas restadas al chantun in import supplementar a la LR ed a la PGI. Sin dumonda da la Societad retorumantscha (SRR) ed a basa da la decisiun dal cussegl grond ha la LR decidì d'installar cun questa contribuziun in «Post d'infurmaziun e da documentaziun» en Chasa rumantscha.

Quest nov post è vegnì dotà cun in *collavuratur en piazza cumplaina*. En questa piazza ha la suprastanza elegì lic. fil. Manfred Gross che è entrà en servetsch il 1. d'avust 1986.

L'*intent general* dal Post d'infurmaziun e documentaziun (PID) è da rimnar ed elavurar documents pratics en dumondas da linguatg e cultura rumantscha (bibliografias, statisticas ed analisas annexas, documents d'infurmaziun etc.) e d'intermediar questa documentaziun a tuts interessents. Il PID dat scleriments davart terminologia existenta, infurmescha davart litteratura, chant e lectura per diversas vegliadetgnas, s'occupa cun translaziuns e cun lavur da neologissem. La lavur dal PID è complementara ad instituziuns gia existentas (bibliotecas, archiv, institut DRG, e. a.). Il PID surpiglia dentant da princip la lavur d'infurmaziun e documentaziun pratica prestada fin ussa da l'institut dal DRG.

Il collavuratur en il PID nun è «pledader uffizial» da la LR per dumondas ed infurmaziuns da l'instituziun LR, ses organs, ses concepts da lavur, sias decisiuns e disposiziuns. L'entira domena d'infurmaziun instituziunala, principiala e «politica» resta pensum dals organs da la LR cun lur exponents ed incumbensads (president, suprastanza, secretari).

Il PID è integrà en la *structura organisatoria da la LR*. Il collavuratur en quest post suttastat als organs da la LR e – per incumbensa da quels – en dumondas d'organisaziun e per surveglianza directa al manader dal secretariat central da la LR.

La *lavor principal* dal nov Post d'infurmaziun e documentaziun è stada quests davos mais da l'onn l'installaziun d'in sistem da registraziun (acquist dal mobigliar ed organisaziun d'in sistem da deposit per documents da tut gener). L'intent primar dal PID è ina documentaziun solida e diversifitgada che serva per l'ina a l'elavuraziun da documents pratics, per l'autra a l'intermediaziun directa ad interessents. Questa lavor d'organisaziun e da rimnada da documents ha fatg grond progress; differentas cartotecas tenor criteris circumschrits permettàn ina survista optimala dal material documentà al PID. La rimnada dals documents senza è succedida sequentamain: a) registraziun dals documents avant maun a la LR; b) registraziun dals documents rimnads successivamain per ils servetschs d'infurmaziun prestads.

Sper la lavor puramain documentara ha il Post d'infurmaziun e documentaziun la funcziun primara d'*infurmar activamain*. Il PID distingua tranter infurmaziun activa e reactiva, q. v. d. tranter infurmaziun directa tras meds da massa, scolas etc. ed infurmaziun sin dumonda. Il PID vegn confruntà bunamain mintga di cun dumondas – per telefon u en scrit – davart lingua e cultura rumantscha, neologissem etc. Per pudair satisfar il meglier pussaivel a las pretaisas d'in servetsch d'infurmaziun ha il PID projectà divers documents pratics sco brochuras e fegls d'infurmaziun, ina pagina d'infurmaziun en las gasettas existentas, ina revista d'infurmaziun e. a.

Autras lavurs exequidas quest onn dal Post d'infurmaziun e documentaziun èn stadas: la collavuraziun vid il Radioscola 1/87 «rumantsch grischun», translaziuns en vallader ed en rumantsch grischun, correcturas, instrucziun da rumantsch a la scola da purs Platanhof e. a.

7. Teater rumantsch

General: Cun in *questiunari* èn las spetgas da las gruppas da teater conc. la lavor da la LR en quest sector vegnidas eruidas. Tenor las respostas spetg'ins surtut dal Post da teater: biblioteca da tocs, translaziuns, infurmaziuns e tsherts curs. Accumpagnaments da reschia u schizunt reschias vegnan darar dumandadas. Per satisfar al giavisch per tocs (novs, translaziuns, infurmaziuns) prevesa la LR da metter a disposiziun a mintga gruppa da teater:

- 1 «Mussavia dramatic I (1947)
- 1 «Mussavia dramatic II» (1964)
- 1 «Mussavia dramatic III (tocs 1964–1986), che sto anc vegnir preparà. Incumbensa ad Annemieke Buob e. a.

7.1. Ina *reuniun cun reschissurs e cun interessents* per il teater, cun Claudia Carigiet ed Annemieke Buob, ha il collavuratur per l'Engiadina organisà a Zernez (cf. rapport).

7.2. *Accompagnament* da gruppas da teater èn relativamain rars. 1986 a Scuol. Cussegliaziun succeda per regla al telefon.

7.3. Tenor dumonda ha Annemieke Buob cusseglià las gruppas. Lydia Lombris ha coordinà las lavurs da teater en la LR ed a partir dal fanadur 1986 ha Beat Jenal surpiglià quest'incumbensa. Or da quest motiv è il post vegnì structurà da nov.

7.4. Il post – surtut la *biblioteca da tocs* – è vegnì consultà fitg activamain.

160 (150) spediziuns cun passa 900 (800) tocs.

50 (50) gruppas han consultà il post e giugà tocs lungs per ina saira entira. 75 (50) gruppas han fatg producziuns curtas e 35 (50) scolasts han empustà tocs per Nadal, Chalandamarz u per autras occasiuns. En biblioteca èn vegnids integrads ca. 40 (60) tocs novs e da quels èn 20 vegnids sustegnids finanzialmain da la LR. La biblioteca cumpiglia ussa var 1200 tocs. Il post ha pudì intermediar cun success per 5 dumondas da dretg da translaziun e represchentaziun per las gruppas. Da l'UdG ha il post retschet ina gronda rimnada da tocs che ston vegnir integrads en la biblioteca da teater.

7.5. Tenor la nova structura stattan *curs da teater* da princip en cumpetenza da l'UTP (Uniun grischuna per teater popular). La LR vuless s'engaschar per curs surtut sut l'aspect dal linguatg ed a moda subsidiara per curs da teater organisads da las uniuns «Scuntrada e furmaziun».

7.6. La *gasetta da teater* na cumpara betg pli. In nov concept per infurmar ils interessents è vegnì elavurà e duess vegnir realisà il 1987.

7.7. *Contacts ordaifer l'intschess rumantsch*: En las sequentas uniuns è la Lia rumantscha represchentada:

SADS (Schweiz. Arbeitsgemeinschaft für das darstellende Spiel in der Schule);

ZSV (Zentralverband Schweizer Volkstheater);

UTP/BVV (Uniun grischuna per teater popular).

Post da teater da la Lia Rumantscha

	surveglianza
	coordinaziun
1	biblioteca
2	survista da las represchentaziuns
3	concorrenza da tocs novs
4	translaziuns da tocs
5	lectorat da tocs da la biblioteca
6	infurmaziuns generalas
7	dumondas da dretgs
8	organisaziun da curs e d'occur.
9	cussegliaziuns dal rom
10	acziuns spez.
11	contacts cun gruppas
12	visitas da represchentaziuns
13	fegl d'infurmaziun da teater
14	contacts ordaifer la Rumantschia

7.8. *Sustegns speziels per las sequentas lavurs:*

- Palc ladin: «La menascharia da vaider» (represchentaziuns en divers lieus).
- Uniun dramatica Rabinus: «Johnny Belinda» (represchentaziun giubilara).
- Numerusas contribuziuns per translaziuns da tocs.

7.9. *Conc. promoziun dal teater per giuvenils* cf. rapport dals collaturats regiunals.

8. Chant e musica

8.1. *Concurrenzas da cumposiziun:*

1985/86: Tema da la concorrenza era «Umor e satira en la chanzun rumantscha per chors mixts e virils». 35 cumposiziuns èn vegnidas inoltradas (21 per chor mixt, 14 per chor viril). Las sequentas 10 surprena il radio – sin basa dal giudicat da la cumissiun – per ina occurrenza finala:

Chor mixt:

Mani C. / Werner P.	Amabla surpraisa	ladin
Lombriser E. / Durschei V.	Il mund modern	surs.
Thöni G. P. / Thöni G. P.	Gl'er'en'eda...	surm.
Bertogg C. / Fontana G.	Quersera ei bal	surs.
Roth A. / Vital A.	Chanzun da sot	ladin

Chor viril:

Simeon G. D. / Thöni G. P.	Curesma	surm.
Lombriser E. / Capeder D.	Viva la veta	surs.
Thöni G. P. / Thöni G. P.	Canzung da tschever	surm.
Derungs G. G. / Derungs G. G.	Stina biala	surs.
Mani C. / Caflisch A.	Chasper Chatscheder	ladin

L'occurrenza dal radio è prevista definitivamain per 1987. Tuttas chanzuns inoltradas, er quellas betg premiadas, vegnan tramessas en copia als dirigents.

1986/87: Sco basa per la «Concurrenza da cumposiziun 1986/87» è vegnida realisada ina concorrenza da lirica cun il tema: «Aspects positifs e negatifs dal mund modern en nossa vita quotidiana.» Las

numerusas poesias inoltradas èn vegnidas surdadas als cumponists. La cumissiun da chant è s'occupada cun las cumposiziuns inoltradas. L'evaluaziun definitiva succeda pir en il decurs da 1987.

8.2. En 2 sedutas ha la cumissiun da chant discutà *l'ediziun d'in nov cudesch da chanzuns rumantschas* per chor mixt (successur da la «Laudinella»). Ina circulara a tut ils chors cun la supplica d'inditgar chanzuns che duessan vegnir resguardadas en ina tala ediziun ha già fitg pitschen eco. Da princip duess la nova ediziun cuntegnair chanzuns cumprovadas, anc betg cuntegnidas en ediziuns da fin uss, chanzuns proponidas dals dirigents ed er talas premiadas ils ultims 15 onns. La cumissiun da chant fa in'emprima schelta, surtut ord l'optica da las singulas regions.

8.3. Davart la *rimnada da chanzuns rumantschas* en la LR ed en la Biblioteca chantunala dat la «Bibliografia da la musica vocala retorumscha» (1661–1984) ina buna survista. Ils dirigents che tscherogan chanzuns pon retrair da la LR per la selecziun ordinaturs che cuntegnan las chanzuns rimnadas ils ultims onns.

8.4. Al «Comité naziunal da l'onn europeic da la musica» 1985 è vegnì rapportà detagliadamain davart las occurrenzas respectivas, organisadas da la LR.

8.5. En connex cun la primaudiziun da l'opera «*Il cerchel magic*» da G. A. Derungs / L. Deplazes ha la LR dà ses num per procurar las finanzas. Il secretari ha fatg part a la gruppa da lavur (ressort finanzas) per la realisaziun da quest'ovra.

9. Meds da massa, infurmaziun, preschientscha rumantscha

9.1. La suprastanza ha discutà divers *models per rinforzar la pressa rumantscha: supplements en las gasettas existents, agentura rumantscha da pressa, augment linear da las contribuziuns a las gasettas existents*. Las spetgas en il sector da pressa èn grondas, la realisaziun dad ina gasetta quotidiana n'è dentant – malgrà projects existents – apparentamain anc betg pussaivla. Ina remartga laterala dal secretari en il rom dad ina intervista ha – pervia dad ina gronda publicitad – sveglià emeziuns. En vista a l'impurtanza centrala da la pressa per il mantegniement ed il svilup organic dal linguatg era il secretari sulettamain sa

dumandà en moda teoretica, qualas lavurs ed incumbensas da la Lia rumantscha (derasaziun da neologissem, preschentaziun dals interess da la Rumantschia, infurmaziun e documentaziun davart il rumantsch, derasaziun dal linguatg da scrittira, propagaziun da las ediziuns, furniziun regulara da lectura, e. a.) che pudessan sut circumstanzas er vegnir ademplitas cun ina gasetta quotidiana e quants meds finansials che vegnissan qua tras libers per la realisaziun dad in tal project. Innovaziuns sin il sector da pressa pretendan en mintga cas da metter novas prioritads e da ponderar novas disposiziuns dals meds finansials avant maun.

Per la radunanza da delegad(a)s dal december ha l'Uniun dals Grischs inoltrà ina moziun conc. la pressa cun il cuntegn:

- *dad accordar a l'Uniung rumantscha da Surmeir ed a la Renania per in onn l'import giavischà e documentà tras las istanzas respectivas per consolidar la situaziun finanziala da lur organs fin a maximal fr. 20 000.--;*
- *dad incumbensar la suprastanza da la LR d'elavurar e da suttametter a la radunanza da delegad(a)s entaifer in onn ina proposta cun mesiras concretas per promover, coordinar e dar novs impuls a la pressa rumantscha.*

Questa moziun vegn discutada durant l'onn 1987. La radunanza da delegad(a)s ha decidì en il rom dal preventiv 1987 d'augmentar linearmain las contribuziuns a la pressa existenta per 40%.

9.2. La pressa rumantscha è vegnida *sustegnida* cun total fr. 150 000 e cun translaziuns d'inserats en rumantsch grischun sur l'agenzia «Publicitas». «La Casa paterna / La Pünt» e «La Pagina da Surmeir» han retratg sur las uniuns regionalas respectivas mintgamai ina contribuziun supplementara da fr. 12 000.– sut il titel: «Per incumbensas spezialas».

9.3. Ils meds da massa han retschet *infurmaziuns regularas* pertugant las fatschentas tractadas da la LR. Sper las dumondas respundidas al telefon han numerus schurnalists dumandà documentaziuns u han visità la LR per intervistas u consultaziuns pli lungas.

9.4. Ils *meds da massa svizzers* han danovamain rapportà intensivamain davart il rumantsch. La documentaziun da pressa da l'entir onn rimnada en la Lia rumantscha emplenyscha plirs ordinaturs.

9.5. *L'exposiziun ambulanta* tudestga avess – suenter las numerusas exposiziuns dals davos onns – basegn d'ina renovaziun per pudair

vegnir represchentada vinavant. Ina tala restauraziun stuess dentant era tangar parts dal cuntegn. Eventualmain pudess questa refatga succeder l'onn 1988. Per l'exposiziun ambulanta en franzos han gì lieu discussiuns cun Genevra. In project concret po da raschun vegnir realisà il 1987.

9.6. *Conferenzas da pressa:*

- ils 7 da zercladur 1986 a Veulden, radunanza da delegad(a)s;
- 13 da december 1986 a Cuira, preschentaziun da la Bibliografia retorumentscha ed autras ediziuns; radunanza da delegad(a)s;
- per la preschentaziun dal cudesch «Gangale», chasa editura Terra Grischuna, ha la LR mess a disposiziun las localitads.

9.7. *Referats e discussiuns publicas dal secretari:* en il «Club Soroptimist» da Cuira; en l'«Istituto svizzero di Roma»; en il «Club da Rotarians» a Son Gagl; en seminaris da las universitads da Turitg e Basilea; a chaschun da l'avertura dals curs da rumantsch a Laax; en l'«Institut National de Genève»; a chaschun d'ina matinata en il foyer dal teater municipal a Cuira; a chaschun da la dieta da l'«Institut svizzer dal federalissem» a Friburg; a Mustér (Uniun da cura e traffic) ed a Scuol.

10. Ediziuns LR 1986

Ovras fundamentalas

Berther N./ Gartmann I. e. a.	Bibliografia retorumentscha (1552–1984) e Bibliografia da la musica vocala retorumentscha (1661–1984).
Berther N.	Bibliografia da la musica vocala retorumentscha (1661–1984), separatum.
div. auturs	Correspondenza privata e da fatschenta (sursilvan e ladin, cun introducziuns e decleraziuns en rumantsch grischun) tenor il sistem WEKA (cuntinuescha).
div. auturs	«Pled rumantsch / Plaid romontsch 4: Tecnica I» (glista da plets ed illustraziuns tenor «Duden illustrà»).

Meds d'instrucziun

Restampa da:	«Rumantsch en scola» I.–IV., en divers idioms.
Candinas T.	Romontsch sursilvan, reediziun revidida.
Deplazes M. e R. L.	Romontsch per Romontschs (tenor A. Rutz).
Menzli G.	Curs da rumantsch grischun 1, lecziuns 1–15.
Tuor I.	Economia (ediziun sorprendida da la chasa editura Krattiger SA, Altstätten).
div. auturs	La scoletta / La scoulina (gieus, chanzuns, istorias, etc.).
Translaziuns da meds d'instrucziun per la scolaziun da las mussadras:	
	– Il giu liber
	– Plan da basa per las scolinas

Cudeschs d'uffants

div. auturs	Kodi/Enicapeni, translaziun en sursilvan da M. Lombriser (10 nrs., dretgs A. Eiselé, Prilly).
Mell T.	Kayak, ladin (J. Guidon), surmiran (R. Capeder), sursilvan (R. Spescha), ord chasa editura An Here.
Hergé/Andry D. e J.	Tintin: L'insla naira, comics (licenza: Casterman).
Hergé/Andry D. e J.	Tintin: Il giomberet cun las forschs d'aur, comics (licenza: Casterman).

Carnets OSL 1986

Bollinger M./ Cathomas R.	Mario e sia trumbetta, sursilvan (reediziun).
Capaul Rosalia	Historias da striegn ord la Surselva, surs.
Doyle A. C./ Stecher J. Th.	Sherlock Holmes / Ils tacals blaus, ladin

Dunkling L./ Huonder E.	Il svegliarin da Catrina, sursilvan
Lergier-Caviezel	Martin va a scola, sursilvan (reediziun)
Streit J./Marugg R.	Fluors alpinas, ladin
Vollenweider E. F./ Alig-Schaniel E.	L'amprem amour, surmiran
Züst E./Plaz-Sonder	Igl om da neiv ainten scola, surmiran

Diversas ediziuns

Jono J./Albrecht G./ Fontana B.	Speronza el desiart (translaziun).
Deplazes L.	Il cerchel magic, libret per l'opera da G. A. Derungs.
Janett A./Knapp C./ Maissen A.	Register tar «Radioscola» I.-V. (coediziun cun Desertina).
div. auturs	Rapport annual 1985.
Berther N./ Carigiet G.	Reglas dil giug da troccas, reproducziun da la brochura.
Coscinnny/Uderzo	Asterix, il legiunari (comics), mess en divers idioms locals ladins da Walther P., Gregori G. P., Guidon J., Gustin U., Kaiser T., Nuotclà P. (licenza: Dargaud, Paris).

Cassetas

Cadruvi M.	Praulas, tenor Praulas, red. T. Halter.
Cadruvi M.	Il salep e la furmicla, tenor S. M. Nay.
Capadrutt A./ Tiri-Bandli S.	Istorgiettas sutsilvanas I.
Capadrutt A./Clo- path M./Tiri-Bandli S./Simonett L.	Istorgiettas sutsilvanas II.

Derungs G. A.	Il cerchel magic. 2 cassettas, opera tenor il libret da L. Deplazes.
Spescha, H.	Praulas sursilvanas I (reproducziun).

Ediziuns en preparaziun

- L'emprim tom da l'«Istorgia da la litteratura rumantscha, Funtaninas I», è en stampa.
- «L'istorgia dal rumantsch» (en comics) da Haas/Decurtins/Giger progredescha. In emprim tom (temp preroman e romanisaziun) po cumparair il 1987.
- Il «Curs da rumantsch grischun» da Gieri Menzli vegn adattà en ils singuls idioms. Las lavurs da transformaziun en sursilvan, ladin e surmiran progredeschan.
- In'antologia da texts litterars rumantschs, mess en rumantsch grischun, vegn preparada sut l'egida d'Iso Camartin e Felix Giger.
- In'ediziun da comics da S. Jacomet, tenor in text da G. Tschuor e J. Gautschi, è vegnida perseguitada detagliadamain, dentant betg stada pussaivla per motivs dal text.
- Las materialias da lavur «Ideas ed impuls per mussar rumantsch en scolinas» d'Anna Tina Campell, cun illustraziuns da E. Lengler, èn preparadas e pon cumparair l'entschatta dal 1987.
- Il «Vocabulari per bibliotecas» da Tista Murk en ils quatter linguatgs nazionals, tgirà da la LR fin a l'ediziun, è la finala vegnì edì – tenor disposiziun da l'autur – ordaifer la LR.
- Ina lavur da retschertga speziala è vegnida prestada en connex cun l'ediziun rumantscha dal cudesch «Prenums en Svizra» da la Societad svizra d'uffiziants da stadi civil.
- Sper las cassettas edidas da la LR avain nus realisà per incumbensa da l'UdG ina cassetta cun «Chanzunettas ladinas».
- Collavuraziun cun M. e R. Viredaz, Lausanne, per la reediziun revidida da «J'apprends le Romanche» tenor M. Schlatter (Lausanne 1986, 3. ediziun).
- Il «Catalog da publicaziuns rumantschas» è amplifitgà sin la situaziun a la fin 1986 e cumpara l'entschatta da 1987.
- Il «Vocabulari invers» dal sursilvan, preparà da Florentin Lutz cun sustegn da la LR, è pront per l'ediziun.

Contribuziuns per ediziuns a:

Fundaziun Planta	Materialias d'instrucziun
Rut Plouda	Föglias aint il vent (poesias)
Hades	Sper via (platta/cassetta)
Armin Caduff	Canzuns da Nadal
UdG	«Istorgias» da J. Nuotclà
UdG	Pierlin
Conf. gen. ladina	Aviöl
Linard Bardill	«I nu passaran . . .»
Desertina	Prominenza en l'anecdota (Gion Deplazes)
Annalis Kunz	Las muntanialas dalla Greina

Ultra da questas contribuziuns finanzialas gida la LR cun cussegls regularmain e tenor giavischs las uniuns regiunalas a realisar e vender lur ediziuns.

Vendita da publicaziuns

La LR venda/furnescha da princip tuttas publicaziuns rumantschas u davart il rumantsch e sa tegna tant sco pussaivel vi da las directives da l'Uniun svizra dals vendiders da cudeschs, senza dentant esser – u vulair esser – membra da quest'organisaziun svizra. Mo ina pitschna part da la vendita succeda directamain en la butia da la Chasa rumantscha. Ina fitg gronda part da la vendita sa fa tras pustaziun e per spediziun (da passa 4000 pachets/onn). Emprovas d'instituziunalisar la vendita da cudeschs sur/en butias (da victualias etc.) localas n'han anc betg gì success.

11. Contacts cun autoritads ed organisaziuns

11.1. Ils contacts cun las *autoritads federalas, chantunalas e communalas* han ils sequents accents:

11.1.1. Il matg ha la cumissiun predeliberanta dal *cussegl dals stadis* per la moziun conc. la revisiun d'artitgel 116 da la Constituziun federala visità la Lia rumantscha e salvà ina seduta a Trun. En quest connex han era il chancelier chantunal, il mistral da la Cadi, il president

ed il chanzlist da la vischnanca da Trun collavurà. En la sessiun dal zercladur 1986 ha la cumissiun predeliberanta proponì al cussegl dals stadis d'acceptar la moziun.

11.1.2. Il december ha il *cussegl federal* decidì d'augmentar sia activitad da translaziun en rumantsch ed ha prendì differentas disposiziuns: Las explicaziuns davart las votaziuns ed elecziuns vegnan fin ad auter urden er edidas en rumantsch. Il cussegl federal ha plinavant approvà in resguard commensurà dal quart linguatg naziunal en ils registers dal stadi civil, dal dretg da bains, en il register da commerzi ed er en il cudesch funsil. Tar il register dal stadi civil duain las basas legalas necessarias vegnir creadas. Ils uffizis federals en il territori rumantsch han l'incumbensa da tgirar consequentamain il rumantsch. Ils uffizis da l'administraziun federala duain tenor quest conclus resguardar en l'avegnir tut ils 4 linguatgs naziunals sin lur chaus da brevs. Directivas internas da la Confederaziun sco er in credit da budget annual duain rinforzar l'efficacitad da questas mesiras e garantir la coordinaziun necessaria. La Confederaziun collavura en tut las dumondas d'activitad da translaziun en rumantsch cun il chantun Grischun. Sco varianta rumantscha è il cussegl federal sa decidì per il rumantsch grischun. Questas mesiras van en vigur l'onn nov. Ellas èn er in emprim effect dal resguard dal rumantsch cuntanschì en la lescha da publicaziuns da la Confederaziun l'onn 1985.

11.1.3. Cun deputad(a)s dal *cussegl grond* è la revisiun da la lescha da scola vegnida discutada.

11.1.4. Conc. las publicaziuns en il «Fegl uffizial dal chantun Grischun» ha la suprastanza inoltrà in'istanza al *chantun* e punctuà il princip che tuttas publicaziuns uffizialas, publicaziuns da lavur da construcziun, publicaziuns da plazzas, e. a. che sa refereschan exclusivamain u er al territori rumantsch, duessan er (u exclusivamain) vegnir publitgadas en rumantsch. Qua tras survegniss il linguatg sia posiziun uffiziala prioritara per il territori rumantsch ed il mecanissem organic per il diever e qua tras per il mantegniment da linguatg vegniss en moviment. En sia risposta spera la regenza da realisar pass per pass la preschientscha rumantscha en il senn giavischè en il «Fegl uffizial dal chantun Grischun».

11.1.5. En correspundenzas pli lungas ha la suprastanza tractà cun la *regenza chantunala* la dumonda da realisar il cudesch da comics «Istorgia dal rumantsch» cun illustraziuns da Peter Haas e texts d'Alexi

Decurtins e Felix Giger sulettamain en ina varianta: rumantsch grischun. La regenza ha decidì ina contribuziun sulettamain sut la cundiziun che quest'ediziun vegnia edida en ils idioms sursilvan, surmiran, puter e vallader!

11.1.6. En ina discussiun ha il *schef dal departement da finanzas* chantunal discutà cun parsura e secretari la proposta dal departement da realisar ils formulars e las directives per las taglias (impostas) 1987 en rumantsch grischun.

11.1.7. Las *autoritads militaras* discutan la pussaivladad da crear furmaziuns militaras cumandadas en rumantsch, quai per in'emprima fasa d'emprova. Sche quella sa cumprovescha, duessan talas furmaziuns vegnir reglementadas suenter 5 onns.

11.1.8. Il *chantun Genevra* ha retschet ina documentaziun detagliada davart l'adiever da las contribuziuns genevrinas da 1984/85/86 ed ina dumonda da cuntinuar cun questas contribuziuns.

11.1.9. Conc. il sboz per ina *nova lescha federala per radio e televisiun* ha la suprastanza prendì ina posiziun detagliada e punctuà ils interess rumantschs per radio e televisiun (posiziun speziala da la SSR sin plaun naziunal e regional – linguistic, preschientscha dal rumantsch en ils emetturs svizzers, amplificaziun dals programs rumantschs, restricziuns territorialas e linguisticas per programs locals e regionals, e. a.).

11.1.10. En vista a la *Scuntrada 1988* (50 onns linguatg naziunal: 1938–1988) ha già lieu ina discussiun cun il president communal da Scuol. La surpastanza ha decidì da realisar la Scuntrada 88 il mais d'avust 1988 a Scuol.

11.1.11. Per la *Scuntrada 1991* en connex cun la CH-91 ha la suprastanza discutà preannunzias da las vischnancas da Mustér e da Laax. La decisiun è anc averta.

11.1.12. En discussiuns spezialas han ils collavurators regiunals realisà ina *statistica detagliada* da la situaziun linguistica en *tuttas vischnancas* dal territori rumantsch. En quest connex èn stadas pussaivlas differentas discussiuns cun exponents communalas.

11.1.13. En connex cun la votaziun davart *l'iniziativa da cultura* ha la suprastanza animà las uniuns affiliadas da s'engaschar per in gea da princip per la cultura.

11.2. La *regenza grischuna* ha suttamess in catalog da dumondas conc. la legislaziun da linguas en il Grischun. La suprastanza ha, en-

semen cun la Walservereinigung e la Pro Grigioni Italiano, supplitgà la regenza da pudair avoir invista en ils resultats da la consultaziun da 1981 conc. la lescha da linguas. Deplorablmain n'ha la regenza pudì aderir a quest giavisch. Las respostas al catalog da dumondas èn pendentas. La discussiun da la proposta da prof. Soliva per ina lescha da linguas n'è betg vegnida cuntinuada. La suprastanza giavisch in proceder cuminaivel cun la WV e la PGI e vuless sincronisar las discussiuns en il chantun cun la tractaziun da la moziun sin plaun federal.

11.3. Ils contacts cun las *autoritads ecclesiasticas* e cun las Baselgias succedan surtut sur las uniuns regionalas (contribuziuns per ediziuns ecclesiasticas) e sur ils collavuratur regiunals. Il secretari ha salvà in referat en il decanat sursilvan davart la Baselia ed il mantegniment dal linguatg.

11.4. La *Fundaziun Planta* e la *Fundaziun Retoromana* han retschet contribuziuns per la realisaziun dals curs da stad. Cun ina contribuziun speziala èn las materialias d'instrucziun, preparadas da la Fundaziun Planta per ses curs a Samedan, vegnidas sustegnidas. Questas materialias pon er far buns servetschs per ils curs d'assimilaziun en puter insumma. Cun exponents da la Fundaziun Retoromana ha la suprastanza discutà il project per in vocabulari pli voluminus rumantsch-franzos. Ina contribuziun da la LR per quest project n'è betg stada pussaivla per divers motivs (project be sursilvan, prioritads da la lavur rumantscha, cas da precedenza).

11.5. Vesair punct 8. chant e musica.

11.6. Exponents da las *uniuns rumantschas ordaifer il territori* èn vegnids envidads ad ina scuntrada d'infurmaziun e discussiun il favrer 1986 a Turitg. Da quella discussiun è sa resultà, ch'ils Rumantschs ordaifer il territori vulan rinforzar ils contacts tranter las uniuns extraterritorialas, evtl. s'organisar e tgirar in barat d'experiencias. Il mument n'exista nagin giavisch dad esser integrà en ils gremis da la LR; ins quinta dentant cun infurmaziuns regularas davart ediziuns ed occurrenzas rumantschas e cun la collavuraziun da la Lia rumantscha per cuntanscher ina scuntrada annuala dad exponents da las uniuns rumantschas ordaifer il territori. La LR vegn documentada da las bleras uniuns extraterritorialas davart lur lavurs. Parsura e secretari han represchentà la LR a chaschun da la festa da 20 onns Uniu rumantscha da Sargans e conturn en il chastè da Sargans. Cun ils

Rumantschs a Genevra è sa dà in contact a chaschun d'ina occurrenza da l'Institut national de Genève, nua che Chasper Pult, Clau Solèr e Bernard Cathomas han salvà referats davart aspects dal rumantsch. – Il parsura è commember da la suprastanza da la Pro Raetia che cum-piglia er Rumantschs da la Bassa.

11.7. Il contact cun ils *distribuiders da texts* en il territori rumantsch (PTT, viafiers, bancas, segiranzas, distribuiders da victualias e raubas, biros da propaganda, e. a.) è intensiv, surtut er sur ils collavuratur regiunals. Numerus texts vegnan mess sistematicain en rumantsch. Per l'emprima giada resguarda l'urari uffizial da las Viafiers federalas il rumantsch sper il tudestg, franzos, talian ed englais per tuttas indicaziuns e remartgas. Ils contacts cun interpresas da derasaziun nazionala pudessan anc vegnir intensivads e lur incumbensa da translaziun augmentada. Quai cundiziunass dentant in biro da translaziun stabel tar la Lia rumantscha. In postulat da perseguitar l'onn 1987.

11.8. Ensemen cun la *Walservereinigung*, la *Pro Grigioni Italiano* e l'*archiv chantunal* s'engascha la LR en ina grupp d'iniziativa per edir il terz tom da la «Mythologische Landeskunde» da Büchli. – Cun la Pro Grigioni è la dumonda dal rumantsch sco rom d'elecziun obligatori vegnì discutà ed il parsura è sa participà a la radunanza generala. Ils contacts cun la Walservereinigung è stads pli intensiv che l'ordinari pervia da las occurrenzas da «700 onns Gualsers en Valrain». Il parsura dals Gualsers ha referì a chaschun da la radunanza da delegad(a)s dal december. Las 2 uniuns da linguatg èn er vegnidas contactadas en connex cun las discussiuns davart la nova legislaziun da linguatg en il Grischun. Er en connex cun la CH-91 tschertga la LR la coordinaziun cun las ulteriuras gruppas linguisticas chantunals. – La LR è daventada commembra da l'Uniun per la promoziun da la cultura grischuna.

11.9. Christian Joos represchenta la LR en la QUARTA LINGUA, Heidi Derungs-Brügger en la SOCIETAD SVIZRA PER MINORITADS. La Quarta Lingua sustegna la translaziun da l'ovra «ARS HELVETICA» en rumantsch. La Societad svizra per minoritads ha elavurà ina glista da referents e prevesa ina campagna d'infurmaziun davart las minoritads. Cun il FORUM HELVETICUM ha la LR tgrà contacts en connex cun la votaziun davart l'iniziativa federala da cultura ed il secretari è sa participà a las occurrenzas da questa organisaziun. La LR ha delegà ina grupp da giuvens al seminari da Pasca da la

GIUVENTETGNA DA LAS CUMINANZAS ETNICAS EUROPEAS (GCEE). Ina grupp da giuventetgna rumantscha è er sa participada al «Congres internacional de la llengua catelana» a Barcelona. Ruedi Bruderer è sa participà per incumbensa da la LR ad in congress da las GRUPPAS ETNICAS DALS PAJAIS LIMITROFS a Oberwart (A) ed a la radunanza generala da la UNIUN FEDERALISTICA DA LAS CUMINANZAS ETNICAS EUROPEAS (UFCE) a Klagenfurt (A). In represchentant rumantsch, Jon Domenic Parolini, è vegnì elegì president da la grupp da Giuventetgna da las cuminanzas etnicas europeas. La LR è vegnida envidada da sa participar a lavurs da la «European science foundation», ina organisaziun dal Cussegl d'Europa a Strassburg. La PRO HELVETIA ha concedì in sustegn considerabel per l'ediziun da la Bibliografia retorumscha, suenter ch'il Fond naziunal aveva refusà ina contribuziun. Parsura e secretari èn sa participads ad ina occurrenza da la FUNDAZIUN WALDEGG a Solothurn davart la CH-91. L'INSTITUT DA FEDERALISSEM a l'università da Friburg ha organisà in colloqui interdisciplinar davart il tema: «Valeurs culturelles des langues des minorités: le cas du rhétoromanche dans le canton des Grisons». Il secretari è stà preschent cun in coreferat. La SAB (grupp da lavur per la populaziun da muntogna) edescha ses fegl d'infurmaziun en rumantsch.

Conc. ils contacts cun minoritads ha l'UdG inoltrà il november la sequenta moziun:

La radunanza generala da l'Uniun dals Grischs, che ha gi lieu ils 15 da november 1986 a S-chanf, propona a la radunanza da delegad(a)s da la Lia rumantscha dals 13 da december 1986 a Cuira d'aggiuntar in artitgel supplementar als Tschentaments LR cun la mira da tgirar e promover ils contacts cun autras minoritads linguisticas-culturalas e cun gruppas d'interess che s'occupan cun minoritads linguisticas-culturalas.

11.10. Anna-Alice Dazzi e Manfred Gross han represchentà la Rumantschia al «Convegno Internazionale di Studi in omaggio a Giuseppe Marchetti» a Udine. Ulteriurs contacts cun ils *Ladins ordais* il Grischun e cun ils *Furlans* cf. rapport dal collavuratur per il territori ladin. A la «Fieste del popul furlan pal mond» a Nossadunnaun (Einsiedeln) ha Ambros Sonder represchentà la Rumantschia.

12. Persunal, organisaziun, finanzas, administraziun

12.1. Persunal

La *glista dal persunal stabel*, engaschè tar la Lia rumantscha chattais Vus sin pagina 56/57 «Centrala da la Lia rumantscha». Engraziar spezialmain vulessan nus a Toni Kaiser ed a Lydia Lombris per lur lavur. Els han bandunà la Lia rumantscha suenter in engaschament da 4 onns.

Sco *nov(a)s collavuratur(a)s* ha la suprastanza elegì:

- Gabi Andri, mussadra en la scolina ladina (per l'onn da scolina 1986/87);
- Erwin Ardüser, post d'ediziuns, chant e. a. incumbensas;
- Manfred Gross, post d'infurmaziun e documentaziun;
- Arnold Hännny, emprendist da biro.

Era l'onn 1986 han *lavorà temporarmain* different(a)s student(a)s/scolar(a)s en ils divers ressorts da la Lia rumantscha: Jachen Andry (curs rg, Zuoz), Hercli Bundi, Bruno Cathomen, Hans Peter Janett, Patricia Jegher, Claudia Cadruvi, Blandina Quinter, Anita Mazzetta, Miriam Sossai ed Ursina Saluz. Irena Cathomen ed Annalis Wasescha (scolaras a la scola da commerzi a Cuira) han fatg in praticum da biro da mintgamai 4 emnas en il secretariat LR.

Las suandantas persunas han lavorà (ordaifer la Chasa rumantscha) per incumbensa da la Lia rumantscha:

- Ines Gartmann (temp cumplain) vi dal Vocabulari amministrativ-giuridic e vi da la bibliografia retorumantscha.
- Annemieke Buob (parzialmain) davent dal 1. da fanadur 1986 vi dal Mussavia dramatic III e sco represchentanta da la LR en diversas uniuns e societads da teater.
- Ursulina Cathomen-Monn (parzialmain) davent dal mais d'avust 1986 incumbensas da translaziun.
- Dumeng Secchi davent dal mais d'october 1986 vi da la translaziun dals toms ARS HELVETICA.

12.2. Finanzas

Il svilup e la dimensiun pli gronda da la LR han pretendì tscher-tas mesiras en la contabilitad. 1986 è quella vegnida fatga sin in computer. Quest sistem pussibilitescha la survista necessaria dal quint da manaschi durant l'onn current. Er per la contabilitad da pajas han ins pudì trair a niz l'EED (elavuraziun electronica da datas).

Tut ils detagls concernent las finanzas da la LR èn documentads en il quint da manaschi ed en la bilantscha (cf. pag. 94).

Engraziar spezialmain vuessan nus per la *donaziun* da fr. 25 000.– da *dunna Giovannina Bazzi-Mengiardi*, barmierta. Quest import è vegnì integrà en la bilantscha sco donaziun cun il num da la donatura.

Sco previs en il preventiv è la Bibliografia retorumantscha vegnida sustegnida cun imports pli gronds dal *chantun Grischun* e da la *Pro Helvetia* (mintgamai la summa da fr. 20 000.–). Il *Legat Cadonau* per il rumantsch sursilvan ha contribuì a differentas ediziuns da la LR cun sustegns da total fr. 5 000.–. Engraziar vuessan nus er per las donaziuns fatgas en pia memoria e per singulas donaziuns da persunas che giavischan da betg vegnir numnadas.

Contribuziuns spezialas – ultra da quellas a las uniuns regionalas – èn vegnidas concedidas a:

- Chor viril Mustér: «Saltar dils morts»
- Chor mischedau Surselva: contribuziun da start
- Chor viril Lucerna: cronica giubilara
- Uniun dramatica Rabiun: represchentaziun giubilara
- Palc ladin: «Menascharia da vaider»
- Classa seminari da mussadras: teater: «A maisa na vegn betg discurrì»
- Scuntrada e formaziun Surselva: curs d'assimilaziun e scolaziun da creschid(a)s
- Scuntrada e formaziun ladina: curs d'assimilaziun e scolaziun da creschid(a)s
- Gruppa da lavur per l'ediziun dal 3. tom: Büchli, Myth. Landeskunde
- Informaticum: ediziun svizra per infurmaziun a las scolas
- Festival da la musica rumantscha a Mustér
- Biblioteca populara grischuna
- Acziun da rumantschaziun a Glion
- Festa svizra da costums a Genevra: inscripziun
- Preschientscha Ex 86 (exposiziun da mastergn a Mustér)
- ILHGA (exposiziun a Glion)
- COBIS (centro per la ricerca e l'applicazione dell'informatica nelle science umane): 1 assegn da participaziun

- Cuminanza da mussadras rumantschas
- La PUNT RUMANTSCHA (project Brücken/Ponts/Ponti/Punts en vista a la CH-91)
- A numerus adressats per rumantschaziuns.

12.3. Concernent la *vendita da cudeschs* cf. cifra 10.6. In'acziun speziala da vendita è stada la derasaziun d'in feigl sgulant dubel sco glista da tut las ediziuns novas. Quest feigl è vegnì agiuntà a las gasettas rumantschas (november 1986) e ha influenzà considerablmain la vendita.

* * *

Ina nova incumbensa daventa la *collavuraziun da la LR cun ils organisateurs da la CH-91*. La supranza ha sa laschà infurmar e vul collavurar cun la grupp da lavur chantunala per preschentar en la CH-91 il rumantsch sco ina da las quatter linguas naziunalas e sco in dals linguatgs dal chantun Grischun triling.

Collavuratur regionalas

1. Intschess da la Romania

Uniuns affiliadas

Frequentau tuttas 8 radunonzas culla supranza dalla Romania.

Collaboratur regionalas

- Frequentau tuttas sesidas meinsilas en Casa Romontscha.
- Segidau cun Scuntrada e formaziun Surselva ed encurir persunas pils cuors d'assimilaziun a: Tujetsch, Mustér, Trun, Lumnezia.
- Stretgs contacts cun las autoritads communalas da: Tujetsch, Mustér, Medel, Sumvitg, Trun, Breil, Glion, Laax, Lumnezia.

Scolaziun e formaziun

- Contacts cullas scolinas da: Mustér, Rabiun e Trun.
- Animaziun a Glion per crear scolas romontschas e persequitau il menaschi da scola.

- Manteniu il contact individual cun ils scolasts da tuttas vischnauncas. Els segidan dapertut cun mei.

Assimilaziun

- Dau uras da romontsch en cass specials.
- Preparaziuns per cuors da conversaziun a Mustér e Glion.
- Animau en quei senn a Mustér e Rabiun.
- Organisau a Trun ensemen cun la cumissiun culturala ina sentupada cun immigrai da tuts lungatgs e discussiunau problems dall'assimilaziun.

Romontsch grischun

Coordinau ed intermediau translaziuns en rg.

Survetsch da lungatg, documentaziun e translaziun, romantschaziuns

- Intermediau neologissem sils secturs: mazlaria, victualias, scrinaria, stagnaria e garascha.
- En Surselva regia grond basegns per in survetsch da translaziun egl idiom. Biaras translaziuns fa il Post da lungatg per mei. Mia lavur ei intermediaziun. Jeu translateschel regularmein (mintga jamna) il Fegl sgulont dil Coop e biaras caussas pli pintgas per firmas e privats.
- Inscrizziuns: Terminau romantschaziun a Sumvitg. Promoviu romantschaziuns a: Breil, Mustér, Medel, Glion, Lumnezia, Rueun.

Teater romontsch

Discurriu cun gruppas da teater a: Trun, Rabiun, Mustér, Rueras, Medel, Breil, Glion ed intermediau agid dil Post da teater dalla LR.

Cant e musica

En general: Bia contacts cun dirigents, intermediau ni dau canzuns. Scret rapports. Cooperau culla gruppa pil cudisch da cant pil scalem ault inoltrond atgnas canzuns. Organisau ensemen cull'Uniun cecilianica dalla Cadi ina sera per cant liturgic romontsch a Trun.

Contacts

Pliras sentupadas cun commembers dalla Regenza e contacts telefonics ed a scret cul directur dalla Canzlia cantunala. Sentupada cun sgr. Margadant dalla polizia per inscripziuns romontschas sin via. Differentas sentupadas culs exponents dil Coop, Denner,

VOLG e correspondenzas cun USEGO per contonscher romontschaziuns.

Referats: Uniun Rumontscha a Berna e per pliras scolas dalla bassa che han passantau lur vacanzas en Surselva.

2. Intschess da l'UdG

Ils rapports mensils garantischan ed intensiveschan il contact da la regiun cun la Lia Rumantscha.

La collavuraziun interregiunala pudess esser plü intensiva. La relaziun tanter ils collavuratuors es nempe zuond buna.

Scoula

- Scoulinas: cuors da rumantsch e da cultura rumantscha per las las muossadras ladinhas (8-11-86 a Zuoz) – gnarà repeti. Bun esit.
- Prescoulinas: trattativas cul servezzan psicologic scolastic. Intimà da far cuors da rumantsch per mammas chi han scholarins – cun success a Scuol – cumanzamaint eir in Engiadin'Ota. (Sta insè – seguond ledscha scolastica – illa cumpetenza dals cussagls da scoula chi pon eir gurbir sustegn finanziel dal Chantun.)
- La cumpetenza conc. scoulas es pro l'inspectorat da scoula. L'inspector Gustin am clama per üna o l'otra visita in scoula (per eruir la cumpetenza in rumantsch dals scholars).
La cumischiun «Scoula bilingua» chi vulaiva tour per mans quist problem es gnüda dischavuada da la CGL.
- Rumantsch in scoula da San Murezzan: conferenza culs organs da scoula e cun la magistraglia. La cumischiun statta stipulada in quella occasiun nun es amo entrada in acziun.
- Scoula commerciala: miss lezchas d'examen final per las vendadras e pels commerciants. Examinatur/expert.

Scoulaziun da creschüts (SFL)

- 4 tschantadas da la suprastanza SFL per programmar e bütschettar. L'actività resulta our da la publicaziun dals cuors (fögls volants e pressa) e da lur frequentaziun.
Reguard cuors d'assimilaziun n'haja sforzà la traducziun dal cuors da rg, per avoir a la fin dals quints ün manual chi'd es adattà per scumpartir ils cuors.

- A la radunanza dals cuvis dals 3-9-86 n'haja preschantà il cuors da rg per l'evaluaziun. Davo quai surdat la traducziun. Eir n'haja intimà als cuvis da publichar cuors. Implü n'haja adüna darcheu miss a dispusiziun material d'instrucziun.

Contact direct culs cumüns

Cur ch'eu n'ha impalmà ils formulars da la STATISTICA sül lö n'haja gnü contacts directs culs cumüns. In quist' occasiun n'haja eir gnü aboccamaints cun plüs presidents e suprastants cumünals e tils giavüschà da'm laschar gnir a pled in lur cumün – sainza success. (Eu nu dubitesch, cha'l cuors da rumantsch per chanzlists farà ün bun effet in quista direcziun.)

Rumantschaziuns

La grupp da lavur per rumantschaziuns es darcheu dvantada activa. Eu sun preschaint a lur reuniuns e persunalmaing intimescha ingio ch'eu sa e po da resguardar il rumantsch.

Contacts

Eu n'ha interlaschà dad ir giò'l Friul e giò las Dolomitas pro'ls Ladins cumbain ch'eu d'eira invidà (manguel da temp e da finanzas). Ils contacts persunals sun però fich buns. Organisà il stupend concert dals Ladins da las Dolomitas a Scuol (9-8-86) per consolidar ils contacts tanter nus Rumantschs e'ls Ladins.

Activitats da tuot gener

- Ediziuns: Proverbis da l'Engiadina e da la Val Müstair (Lössi). 5 cudeschs d'uffants. Güdà pro l'ediziun da: «Asterix, il legionari»; «cassetta cun chanzunettas rumantschas» – preschantaziun da las publicaziuns.
- Teater: Cuors da teater per gruppas e singuls cun Claudia Carigiet a Zernez (3-9-86). Intimaziun constanta da giovar a teater. Fundaziun dal Palc Ladin (teater ambulat) e stretta collavuraziun. 9 rapreschantaziuns da «La menascharia da vaider» – a Zernez, Sa. Maria, Scuol (2x), Sent, Cuoira, Samedan (2x), Zuoz.
- Bibliotecas popularas: reuniun annuala dals manaders da las bibliotecas popularas dal territori ladin. Contacts cun la BAJ. Manà la reuniun dals interessents per bilbiotecas popularas. Referat dal bibliotecar chantunal (16-4-86).
- Cusgliader in dumandas da cultura in general: collavuraziun culs Amis d'art d'EB, visita d'exposiziuns e da concerts.

- Audienzas a mediums da massa: schurnalists, coll. da radio e televisiun.
- Center da documentaziun e scoulaziun a Zernez: cumplettaziun da la biblioteca.

3. Intschess da la Renania

Scolaziun da creschid(a)s

- gidà da fundar la Scuntrada e Formaziun Surselva, sorprendì l'uffizi d'actuar da tala;
- organisà curs (2 curs da rumantsch; 5 curs d'assimilaziun; 1 curs da poesias; sairas da discussiun) da la scolaziun da creschids en Sutselva, procurà per manaders, fatg la propaganda per quels curs;
- en il rom da la scolaziun da creschids han be pudì vegnir realisads 4 curs d'assimilaziun, 1 curs da rumantsch per Rumantschs e 2 referats.

Assimilaziun

- instradà curs per geniturs cun uffants da scoletta; il curs per «mumma ed affon» a Trin;
- gidà a preparar ed exequir «l'acziun da Glion» che è da character assimilativ;
- tgirà il contact cun ils manaders da curs d'assimilaziun en Sutselva, fatg part d'ina tala sentupada en Surselva;
- dà curs d'assimilaziun a Flem e Sagogn;
- dà 1 curs da conversaziun a Flem.

Rumantschaziuns

- fatg part da la cumissiun «fatscha da noss vitgs» che promova la rumantschaziun en Sut- e Surselva;
- intimà privats e fatschentas en Sutselva da midar lur inscripziuns en rumantsch, fatg in'acziun da vender tavlas cun inscripziuns correspudentas rumantschas (senza success);
- intimà las vischnancas da la Muntogna da Schons da midar lur denominaziun uffiziala en rumantsch (pauc success).

Vendita da cudeschs

- organisà ed exequì la vendita dal 2. tom da las ovas da Flurin Darms en l'entira Surselva;
- organisà vendas da cudeschs en Val Schons ed a Tusaun.

Ediziuns

- procurà per l'ediziun da 2 cassetas cun istorgettas sutsilvanas en collavuraziun cun la LR;
- procurà per l'ediziun cuminaivla cun Romania, URS ed UdG dal cudesch d'uffants «Cheu sun jeu da casa» / «Qua sund jou da tgea», coordinà ils contacts tranter las uniuns e la chasa editura Ravensburger;
- curregi 2 OSLs sutsilvans.

Translaziuns

- fatg diversas translaziuns per la Pùnt / Casa Paterna, per fatschentas e privats;
- translata il text dal cudesch d'uffants «Cheu sun jeu da casa» en la versiun sutsilvana e sursilvana;
- translata ed adattà teaters en sutsilvan («Ina famiglia spir variaziun» e «La vanàn da Brunz»).

Concerts, teaters

- organisà in concert da trubadurs rumantschs a Donat (pitschen success);
- inscenà il teater «La vanàn da Brunz» cun la giuventetgna da Donat;
- visità divers teaters rumantschs en Surselva.

Casa Paterna / La Pùnt

- collavurà cun la cumissiun La Pùnt;
- rapportà en La Pùnt / Casa Paterna davart fatgs che stattan en connex cun la promoziun dal rumantsch;
- fatg la redacziun da vacanzas da la Casa Paterna / La Pùnt;
- animà las vischnancas da la Muntogna da Schons da numnar la CP/LP sco lur feigl uffizial.

Contacts

- contacts cun tuttas vischnancas dal territori renanian en connex cun la statistica;
- contact cun tut ils presidents communal da la Muntogna da Schons;
- contacts regulars cun Carli Scherrer da la Romania;
- promovì il contact tranter las mussadras da la Sutselva, tschertgà material per ellas, procurà ina translaziun da chanzunettas;
- contacts cun uniuns culturalas sutsilvanas;
- collavuraziun regulara cun il Comité Romontsch da Flem.

4. Intschess da l'URS

Igl onn 1986 è sto caracteriso dalla cuntinuaziun dallas lavours instradadas.

Barats da scholars

Per activar igls barats tranter las regiungs linguisticas svizras e grischunas scu er per barats interrumentschs è nia organiso a Casti ena dieta d'infurmaziun per igls barats da giuvenils. Anvidos èn stos igls scolasts secundars e reals, igls rectours dallas scolas medias, inspectours da scola, igl represchantant digls Gualsers e dalla PGI scu er la pressa. 20 scolasts digl antier cantun èn sa participos alla dieta. La LR duess funcziunar scu post da coordinaziun. En barat tranter Nagiadegna e Surses è sto sen buna veia n'è pero betg nia realisò gio igl 1986.

La translaziun digls formulars d'annunztga, projects e rapports finals èn procuros ainten tots treis lungatgs ufficials grischuns.

Scolaziun da carschias

Surmeir na furma betg en'organisaziun independenta dalla Scuntrada e furmaziun scu la Nagiadegna e Surselva.

L'organisaziun surdada agl collaboratour na cuntainta betg ed ena restructuraziun è inevitabla.

Igl onn 1986 on gia li igls suandonts curs:

- Canzungs e versets per unfants cun Daniela Ulber a Tinizong (10 part.).
- Curs per dirigents cun Claudio Steier a Savognin (6 part.).
- Antagler an lenn I + II cun Elmar Holzner a Casti e Cunter (13 part.).
- Instrucziun civica I + II cun H. Derungs a Savognin (17 part.).
- Steilas da strom cun Reto Capeder a Salouf (16 part.).
- Egipta tranter igl avigneir e passo cun dr. Erica Lozza a Sur (25 part.).

Curs d'assimilaziun

- An ena scuntrada cun 8 scolasts da lungatg igl settember vainsa discuto digls meds d'instrucziun. Igl resultat è sto cler ed evident: nous stuagn avoir en med d'instrucziun nov. Pina Augustin ò surpiglia la translaziun digl curs an rg da prof. Gieri Menzli.

- Igl onn 1986 on gia li 11 curs da lungatg cun total 57 part. a Savognin, Lantsch, Sur, Casti e Riom.
- Per la conversaziun rumantscha an gruppas am ègl betg reuschia da stgaffair anc otras dasper las existentas a Savognin, Sur/Mulegns/Murmarera e Brinzauls. Las manadras da chellas gruppas èn las mademas scu igl onn 1985. Contacts on gia li a Tinizong, Riom, Casti ed Alvagni.

Teater

Siva da differents onns è puspe nia preschanto en teater rumantsch a Lantsch. Sot la reschia da Mario Simeon è nia preschanto la “steiva da filar”, las “mintinedas” ed igl gi umoristic “Igl battung”. Nous vagn fatg translaziuns da teater per las gruppas da Savognin, Riom, Tinizong e Salouf.

Preschantos èn nias igls suandonts teaters:

- a Salouf: En spusalezi per forza (Uniung da giuventetna);
- a Salouf: En tema delicat, sketch (Uniung da donnas);
- a Riom: Igl tat ò mostgas da miridar (Chor viril);
- a Savognin: La ghera dallas gaglignas (Chor viril e Musica instr.).

Cant e musica

An noss biro vainsa ordino e registro bleras canzungs rumantschas. Igl collaboratour ò gia l’incumbensa da rimnar canzungs popularas ed otras per l’ediziun d’en codesch da canzungs da cumpagneia. Ediziun 1987.

Vendita da codeschs

Per sa sagonda geda vainsa vandia codeschs dalla LR ed URS an mintga vischnanca surmirana scu er alla 2. fiera da stad a Savognin, en importo da radond frs. 4 000.–.

Nous vagn vandia codeschs e cassetas er da noss biro anor per radond frs. 10 000.–. An la gronda part dallas buteias surmiranas ins pò er cumprar cartas da gratulaziuns ed otras. Sur igl collaboratour vo er l’antiera organisaziun e la propaganda per igls codeschs.

Cumparias èn chest onn sper las periodicas las sequentas ediziuns: S. Nicolo; Cò sung ia da tgesa; Kajak e 2 carnets OSL.

Rumantschaziuns

L’acziun per la rumantschaziun è cuntinuada a Lantsch, noua tgi

speragn da terminar igl 1987. Sper Lantsch vainsa er fatg pitschnas midadas ainten otras vischnancas. Igls cumegns da Stierva, Riom-Parsonz e Salouf on ratratg tavlas da traffic e documento uscheia lour senn da responsablada. Igls contacts digls collaboratours cun las interpresas Usego/Coop/Volg e Calanda Bräu n'on betg purto igl ampurmess. En amprem sforz per publitgier an rumantsch er aint igl figl uffical grischun ans è reuschia cun igl architect Tona Guetg ed ena publicaziun digl cumegn da Salouf.

Lavours da biro / translaziuns

- translaziuns per figls sgulonts da differentes affars
- circulara per la cassa da malsangs Surses
- startetgs dall'Uniung sportiva Surses
- scola da musica Grischun central
- dumonda da biagier per igl cumegn da Savognin
- lavours an connex cun en codesch da canzungs
- lavours extraordinarias per l'URS.

Chegl è angal en pêr exaimpels dalla gronda lavour tg'ins stò liquidar ainten biro uscheia tg'ins catta betg adegna la veia tar la populaziun.

Noss defuncts

En il decurs da l'onn da rapport ans han pliras prominentas persunalitads dal moviment rumantsch bandunà per adina. Nus ans regurdain en pia memorgia da persunalitads ch'èn s'engaschadas cun persvasiun ed anim, ch'han enritgì noss stgazi cultural cun lur ovras e ch'han dà impuls decisivs per la lavur rumantscha.

Ch'els repaussian en pasch.

Eduard Montalta	1907–1986
Marc Devonas	1912–1986
Toni Halter	1914–1986
Armon Planta	1917–1986
Jon Cuorad	1917–1986
